ምዕራፍ ሸውዓተ

ህርኩት ባህሊ ስራሕ

ዕላማታት እዚ ምዕራፍ፣-

እዚ ምዕራፍ ተማሂርኩም ምስ ወዳእኹም፡-

- እንታይነት ህርኩት ባህሊ ስራሕ ትርድኡ፡፡
- እንታይነት ሙያዊ ስነ-ምግባር ትፈልጡ፡፡
- ክቡርነት ስራሕ ትርድኡ፡፡
- ኣድላይነት ክቡርነት ስራሕን ባህሊ ስራሕን ትግንዘቡ፡፡

7.1 ምፍጣር ስራሕ

7.1 ኣብ ዝተፈላለዩ ሙያታት ዝተዋፈሩ ሰባት እንትሰርሑ

- ልዕል ክብል ካብ ዝቐረቡ ስእልታት ዝተረዳእኹምዎ ሓሳብ ግለፁ
- ኣብቶም ስእልታት እትርእዩዎም ዓይነታት ስራሕ ብዛዕባ ዝሰርሑ ሰብ ሙያ ትፈልጥዎ ንኽፍሊ ምሓዙትኩም ንግርዎም። ስራሕ ምፍጣር ማለት ክእለትካ ተጠቒምካ ምህርቲ ወይ እቶት ንምርካብ ዘኽእል ሓዱሽ ዓይነት ስራሕ ምምሃዝ ማለት እዩ።

ሓፂን መፂን ዝስረሐላ ንእሽተይ መረባ

ኪዱ ተምሃራይ 5ይ ክፍሊ እዩ። ኩሉሻዕ ዝወሃቦ ዕዮ ገዛ ብዝግባእ ስለዝሰርሕ መምህሩ ንፉዕ እናበሉ የተባብዕዎ ነይሮም፡፡ ኮይኑ ግና ሓልሓሊፉ ክዳኑ ንምንታይ ከምዝረስሕ ሓተትዎ። ኪዱ ክዓ ዓቕሙ ክንዲ ዝፈቕዶ ኣብ ውሽጢ መረቦኦም ኣብ ዘሎ ስራሕቲ ሓፂን መፂን ነቦኡ ብስራሕ ዝሕግዝ ምዃኑ ገሊፁሎም። እቶም መምህርን ተምሃሮን ኣብ መረባ እኒ ኪዱ ብኣካል ተረኺቦም ብዛዕባ እዚ ኩነታት ንምርኣይ ድልየት ኣሕደሩ። ሓደ ማዓልቲ ኪዱ ንመምህሩን

ንመሓዝቱን ንምጉብናይ ናብ ገዝኡ ንክወስዶም ሕቶ ኣቕረበሎም። ንሳቶም ድማ ፃዊዕቱ ብታሕጓስ ተቐቢሎም ናብ ገዝኡ ከዱ። ኣብ ገዝኡ ምስበፅሑ ኣብ ውሽጢ እቲ መረባ ሓደ ንኢሽቶይ ናይ ሓፂን መፂን መሳርሕን መገጣጠሚ ማሽናትን ረኣዩ።

ኣብቲ ስራሕ አቦ ኪዱ ሓዊስካ ሓሙሽተ ዝኾኑ ፀሊም ክዳን ስራሕ (ኮምፕላስዮን) ዝተኸደኑ ሰራሕተኛታት ነይሮም። እዞም ሰራሕተኛታት ብዝተፈላለየ መሳርሒ ሓፂን እንትቖርፁ፣ እንትልሑሙን እንትቕጥቕጡን ረኣዩ።

ኣብቲ ቦታ ሓደ እንትሰርሕ ካሊእ ጠጠው ኢሉ ኣይርእን፡፡ ኩሎም ብንቕሓትን ብቕልጣፈን ስርሖም የስልጡ ነይሮም። መምህርን ምሓዙት ኪዱን ብዝረኣይዎ ነገር ብጣዕሚ ተሓጎሱ። እቶም ሰራሕተኛታት ኣዝዮም ቁልጡፋትን ስራሖም ዘኽብሩን ምዃኖም ካብ ዝገብርዎ ምንቅስቓስ ስራሕ ተገንዘቡ። ኣብቲ ቀፅሪ ገዛ ብዙሓት ዝስርሖ ኣቑሑ፣ ማዕፆን መሽኮትን ዘስርሑ ዓማዊል ረኣዩ። ኣብ ዝሓለፈ ሰሙን ዝተምሃርዎ "ጥንኩር ባህሊ ስራሕ" ዝብል ኣርእስቲ ዘከሩ። መምህሮም ኣብ ውሽጢ ክፍሊ ዘምህርዎም ኣብዛ ንኡሽተይ ሓፂን መፂን ዝስረሐላ መረባ ብተግባር ረአዩ። እቶም መምህርን ተምሃሮን ኪዱ ካብ ቤት ት/ቲ ምስተመለሰ መሳርሒ ብምቕባልን ብምልኣኽን ከምዘገልግል ኣቡኡ ምስ ነገርዎም ብዝበለፀ ኣድነቑዎ።

መልመዲ 1

ብመሰረት እቲ ልዕል ኢሉ ዝቐረበ ምንባብ ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ፡፡

1. ካብቲ ታሪኽ ዝተረዳእኹምዎ ሓሳብ ንናይ ክፍሊ ምሓዝትኩም ንገርዎም።
2. ካብቶም ኣብ ስራሕቲ ሓፂን መፂን እንዳ ኪዱ ዝሰርሑ ሰራሕተኛታት እንታይ ተማሂርኩም።
3. ካብ ተግባር ኪዱ እንታይ ተረዲእኹም።

ተስኡ ንስራሕ!

ስእነት፣ ድንቁርና፣ ድኽነት፣ ሕማም፣
ብስራሕ ንምርታዕ ብዝሓበረ ቅልፅም።
ኩልኹም ተልዓሉ ብስራሕ እመኑ፣
ሃገር ትዓብየሉ ሎሚ እዩ እዋኑ።
ከምናይ ፃፀ ሕብረት ከም ንህቢ ፃዕሪ፣
ደላይ ናይ ጥበብ ንፍልጠት መርማሪ፣
ናይ ፅባሕ ዓብዪ ሰብ-ናይ ሎሚ ተምሃሪ።
ፅግዕተኛነት ሕማቕ-ምኻኑ ፈሊጥኩም፣
ከይሰራሕኻ ምብላዕ ስንፍና ፀሊኡኹም፣
ዓብዪ ንእሽተይ ንስራሕ ኣኽቢርኩም፣
በርቲዕኹም ድኣ ስርሑ ብሓባር ኮይንኹም።

መልመዲ 2

ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት ብመሰረት እቲ ግጥሚ መልሱ።

1. እቲ ግጥሚ ምስ ኣንበብኩም ዝተረዳእኹምዎ ሓሳብ ብሓፂሩ ፃሓፉ።
2. ኣብቲ 5ይ፣ 6ይ፣ 7ይ መስመር እቲ ግጥሚ ዝተገለፀ ሓሳብ ብምብራህ ንመምህርኩም ንገርዎም።
3. ኣብ ውሽጢ እቲ ግጥሚ "ፅግዕተኛነት ሕማቕ ምኻኑ ፈሊጥኩም" እንትብል እንታይ ማለት ይመስለኩም?።

7.2 ክይሰራሕኻ ምብላዕ

- ክይሰራሕኻ ምብላዕ ማለት እንታይ ማለት'ዩ?

ሰናይት

ሰናይት ፈቀደ ገና ህፃን እንከላ ሓደ መዓልቲ እኖኣን ኣቦኣን ብዛዕባ ዝጀመርዎ ናይ ውልቀ ስራሕ እንትመያየጡ ሰምዐት፡፡ ሽዑንሽዑ ናይ ባዕላ ስራሕ ንምፍጣር ሓደ ሓሳብ መፅኣላ። እዚ'ውን ሰባት ተጠቒሞም ዝድርቢዮዎም ብርቕርቕ ወረቓቕቲ ብምእራይ ምሻጥ ነይሩ።

ሰናይት ኣብ ትነብረሉ ከባቢ ባህላዊ ስፈ እናሰፈዩ ብምምልኻዕ ዝመሓዳደሩ ሰብ ሙያ ነይሮም፡፡ እዞም ሰባት ብርቕርቕ ወረቓቕቲ ንስፈ መመላኸዒ ስለዝደልዩዎም ሰናይት ዝኣረየቶም ብርቕርቕ ወረቓቕቲ ዝገዝኡ ብዙሓት ዓማዊል ኣፍረየት። ከምዙይ እናበለት ኣብ ውሽጢ ሓፂር እዋን ካሊእ ንግዲ ንምጅማር ዘኽእላ ገንዘብ ኣከበት። ብድሕሪ 'ዙይ ክዳን መተርኣስ ጠሊፍካ ኣብ ምሻጥ ስራሕ ተዋፈረት። ብምቕፃል ናይ ገንዘብ ዓቕማ ብምዕባይ ናብ ካሊእ ስራሕ ዓበየት።

ቀስ ብቀስ ብሰራሕ ስፌት ክዳን ብምስልጣን ናይ ባዕላ ቅዲ ክዳን ዝስርሓሉን ክዳን ዝስፈየሉን ድንኳን ንምኽፋት ከኣለት። ከምኡ'ውን ዝተፈላለየ ዓይነት ክዳውንቲ መርዑ ብምክራይ እቶታ ኣዕበየት። ንስራሕቲ ፈጠራ ንምምሽሕያሽ ዘኽእልዋ መኪናታት ስፌትን፣ ዘበናዊ መሳርሕታትን ቅዲ ክዳንን ንምግዛእ ከኣለት።

ሰናይት ኣብዚ ሓዚ እዋን ኣብ ከባቢኣ ዝተፈለጠት ብዓልቲ ሙያ ስፌት ክዳን ንምኳን በቒዓ ኣላ።

መልመዲ 3

ብመሰረት እቲ ምንባብ ነዞም ቀፂሎም ዘለዉ ሕቶታት መልሱ፡፡

1. ካብ ታሪኽ ሰናይት ስራሕ ንምፍጣር ዝሓሳበት ብምንታይ ምኽንያት እዩ?
2. ካብ ታሪኽ ሰናይት እንታይ እንታይ ተማሂርኩም?
3. ንስኻትኩም ንቐፃላይ እንታይ ዓይነት ስራሕ ንምስራሕ ትሓስቡ? ብጉጅለ ኮይንኩም ተመያየጡ።

ኩሉ ሰብ ዝደለዮ ዓይነት ስራሕ ብምፍጣርን ብምምሕያሽን ናብ ዝላዓለ ብርኪ ንምብፃሕ ይኽእል እዩ። ሓደ ሰብ ስራሕ ፈጢሩ ንምንባር ፈለማ ዘድልይዎ መሰረታዊ ነጥብታት እዞም ዝስዕቡ እዮም።

ክቡርነት ስራሕ ምርዳእ፣- ስራሕ ንኡሽተይ ወይ ዓብይ እዩ ብምባል ከየማረፅካ ብክቡርነት ስራሕ ምእማንን ዝኾነ ይኹን ስራሕ ንምስራሕ ዓርስኻ ድልዊ ምግባር፤

ዓርሰ ተበግሶ፣- ሓደ ሰብ ስራሕ ምፍጣርን ምስራሕን ኣለኒ ኢሉ ዓርሱ ንስራሕ ምድላውን ምንቅስቓስን፤

ፃዕሪ ምምሕያሽ፣- ስራሕ ንምፍጣርን ምህዞ ስራሕ በብእዋኑ ንምምሕያሽን ንምዕባይን ብዘይ ምቁራፅ ፃዕሪ ምግባር።

ወዲ ሰብ መነባብርኡ ካብ እዋን ናብ እዋን እናመሓየሸን እናለወጠን ዝመፀ ብስራሕ ኣቢሉ እዩ። ሰብ ስራሕ ጠንኪሩ ብምስርሑ ቀደም ካብ ዝነበሮ ድሑር መነባብሮ ናብ ዝሓሸን ዘበናዊን ናብራ ክበፅሕ ክኢሉ እዩ።

እቶም ሎሚ እንሪኦም ውፅኢታት ቴክኖሎጂ ኩሎም ውፂኢታት ስራሕ ወድሰብ እዮም። ህርኩት ባህሊ ስራሕ ሓደ ህዝቢ እንትምዕብል፣ ሃገሩን ወገኑን ናብ ዘሓሸ ደረጃ ዕብየት ከሰጋግርን ኢሉውን ባዕሉን ስድርኡን ክሕግዝ ይኽእል፡፡ ስራሕ ንኡሽተይ ወይ ዓብይ ኢልካ ምምራፅ ግቡእ ኣይኮነን፡፡ ከምዙይ እንተኾይኑ ልምዓትን ዕብየትን ክመፅእ ኣይኽእልን፡፡

ዝኾነ ይኹን ስራሕ ክቡር እዩ። ተምሃሮ! ንስኻትኩም ስራሕ ንምፍጣር ታሓስቡ ዶ? እዙይ ዓብይ ነገር እዩ፡፡ ኮይኑ ግና ምሕሳብ ስራሕ እንተይኾነ ንምፍጣር እትሓስቡዎ ስራሕ ከይዘንጋዕኹም ናብ ተግባር ምልዋጥ ይግባእ።

መልመዲ 4

ቀፂሎም ዘለዉ ሕቶታት መልሱ፡፡

1. ንምኳኑ ስራሕ ፈጢርካ እናሰራሕካ ንምንባር ባኣኻትኩም ወገን እንታይ እንታይ የድልየኩም? ኣብ ደፍተርኩም ዘርዚርኩም ንመማህርትኹም ኣንብቡሎም።
2. ህርኩት ባህሊ ስራሕ ንልምዓት ሃገር ዝህልዎ ኣስተዋፅኦ ግለፁ።
3. ሰባት ብዛዕባ ክቡርነት ስራሕ እንትዛረቡ ሰሚዕኹም'ዶ ትፈልጡ? እንተሰሚዕኹም እንታይ ማለቶም ከምዝኾነ ኣብርሁ፡፡

7.2.1 ከይሰርሑ ምብላዕ እንታይ ማለት እዩ?

- ንስኻትኩም ካብ ቤት ትምህርቲ ምስተመለስኩም እትሰርሕዎ ስራሕ ኣሎዶ? ንኽፍሊ ምሓዙትኩም ንገርዎም።
- ከይሰራሕካ ምብላዕ ሕማቕ ምኳኑ ዝገልፅ ሓደ ኣብነት ንመምህርኩም ንገርዎም

ከይሰራሕካ ምብላዕ ማለት ካልኦት ሰባት ብዝደኸምሉ ውፅኢት ምጥቃም ማለት እዩ። ሰባት ንዓርሳቶም ይኹን ንስድራቤቶም ንምሕጋዝ ኣብ ስራሕ ክሳተፉ ኣለዎም።

ዝኾነ ሰብ ኣብ ስድራቤት ይኹን ኣብ ሕብረተሰብ ኣባል ብምኳን ስራሕ እንተዘይሰሪሑ ሸኸሚ ካልኦት ኮይኑ ማለት እዩ። ከይሰርሑ ምብላዕ ድማ ነውርን ዝንቀፍን ተግባር እዩ። ሰራሕተኛ ሰብ ንባዕሉን ንሃገሩን ዝጠቅም ተግባር ዝፍፅም ስለዝኾነ ዝፍቶን ዝኽበርን እዩ።

መልመዲ 5

ቀፂሎም ኣብ ዘለዉ ሕቶታት ተመያየጡ፡፡

1. ከይሰርሖ ምብላዕ ማለት እንታይ ማለት እዩ?
2. ስራሕ ምስራሕ ዝግበኣና ንምንታይ እዩ?
3. ከይሰራሕኻ ምብላዕ ዝጎድኦ ንመን እዩ?

7.2.2 ከይሰርሖ ምብላዕ ዘስዕብዎም ፀገማት

- ብዓቕምኹም ክስርሖ ይግባእ እትብልዎም ስራሕቲ ዘርዝሩ፡፡

ስራሕ ውሕስና ምንባር ደቂ ሰባት'ዩ

ሓደሰብ በዘይስራሕ ጥዑይን ዝተማልአን ናብራ ንምንባር ኣይኽእልን። ሰብ ንምንባር እንተወሓደ ምግቢ፣ ክዳንን፣ መፅለሊ ገዛን የድልዮ እዩ። ንዞም መሰረታዊ ድልየታት ንምምላእ ድማ ስራሕ ምስራሕ ይግብኦ። ስራሕ ምስራሕ እናኻኣለ ዘይሰርሕ ሰብ ብኹሉ ሰብ ተቐባልነት ኣይህልዎን። ይኹን 'ምበር ሓድሓደ ሰባት ስራሕ ከይሰርሑን ከይደኸሙን ምንባር ይደልዩ እዮም፡፡ እዚኣቶም ከይሰርሑን ከይደኸሙን ካልኦት ዝሰርሕዎ ዝበልዑ እዮም። እዙይ ግቡእ ኣይኮነን፡፡ ንሳቶም ከይሰርሖ ካልኦት ዝሰርሕዎ ፍረ ድኻም ስለዝማቐሉ ብፅሒት ሰራሕተኛታት ተሑት ይኸውን።

በዚ ምኽንያት ኩሉ ሰብ ብዓቅሙን ብኽእለቱን ንምስራሕ እንተዘይ ፂዕሩ ኩነታት ናብራ ደቂ ሰባት ክማሓየሽ ኣይኽእልን። ምፅባለ ሃገር እውን ኣይህሉን፡፡ ሰባት ስራሕ ከይሰርሖ ምንባር ዝደልዩ እንተኾይኖም ፅግዕተኛነት ይጋፋሕ። ፅግዕተኛነት ማለት ኢድ ካልኦት ብምሕላው ብዘይደኸምሉ ንብረትን ጉልበትን ምንባር ማለት እዩ። ስለዚ ካልኦት ብዝደኸምሉ ተቐሚጥካ ናይ ምብላዕ ባህሊ ክተርፍ ኣለዎ።

መልመዲ 6

ብመሰረት እቲ ምንባብ ቀፂሎም ዘለዉ ሕቶታት መልሱ፡፡

1. ከይሰርሑ ምብላዕ እንታይ ዓይነት ፀገም የስዕብ?
2. ፅግዕተኛነት ካብዝፍጠረሎም ምኽንያታት ክልተ ጥቐሱ።
3. ስራሕ ውሕስና ደቂ ሰብ እዩ ዝበሃል ብምንታይ ምኽንያት እዩ?

7.2.3 ከይሰርሑ ምብላዕ ምፅያፍ

- ከይሰርሑ ምብላዕ ነውሪ እዩ ዝባሃል ንምንታይ እዩ?

ከይሰርሑ ምብላዕ መነወሪ ተግባር እዩ፡፡ ብደረጃ ስድራቤትን ሃገርን'ውን እንተኾነ ማሕለኻ ዕብየትን ልምዓትን ካብዝኾኑ ፀገማት ሓደ እዩ፡፡ ስለዚ ከይሰርሑ ምብላዕ ብምፅያፍን ከይሰርሑ ንምንባር ንዝደልዩ ሰባት ብምስትምሃርን ኩሉ ሰሪሑ ንኽነብር ምትብባዕ የድሊ።

መረባ ሳራ

ሳራን በርሀን መሓዙት እዮም፡፡ ክልቲኦም ዓዕርኽቲ ሓደ ምዓልቲ ዕዮ ገዞኦም ኣብ እንዳ ሳራ ኮይኖም እናሰርሑ እንከለዉ በርሀ ኣብቲ መረባ ዝተተኸሉ ዕምበባታትን ተኽልታት ገደናን ሪኡ ብለምለምነቶም ተደኒቑ ንሳራ ድማ ከምዚ ክብል ሓተታ፡፡ "ሳራ ተኽልታት መረባኹም ስሓብትን ብዝግባእ ዝቦቐሉን እዮም። መን እዩ ዝከናኸኖም?

ሳራ ንቶም ፈልስታት ካብ ካሊእ ቦታ ብምምፃእ ዝተኸልዎ ኣቦኣ ምኳኖምን ንሳን ንእሽተይ ሓዋን ድማ ብምፅሃይን ማይ ብምስታይን በብተራ ከምዝከናኸኑዎም ነገረቶ። በርሀ ቅድሚኡ ኣብ ውሽጢ ገዛ ስራሕ ሰሪሑ ስለዘይፈልጥ ብጣዕሚ ተገሪሙ ኣናእሽተይ ቆልዑ ስራሕ ይሰርሑ ድዮም?" እንክብል ሓተታ። ሳራ ድማ ተገሪማ እናረአየቶ "ብሓቂ ኣናእሽተይ ቆልዑ ከም ዓበይቲ ሰባት ከቢድ ስራሕ ኣይሰርሑን። ኮይኑ ግና ቀለልቲ ስራሕቲ ምስራሕ ክለምዱ ኣለዎም፡፡

ብዓቕሞምን ብኽእለቶምን ስራሕ ምስራሕ ኣድላይ ምኳኑ ካብ ህፃንነቶም ጀሚሩ ምእማንን ምልማድን ይግብኦም" በለቶ። በርሀ ክሳብ ሐዚ ኣብ ስድራቤቱ ብዝኽእሎ ዓቕሚ ኣብ ስራሕ ብዘይ ምስታፉ ተናሰሐ፣ ካልኦት ዝደኸሙሉ እናበልዐ ብምፅንሑ ሓዘነ፡፡ ካብቲ ዕለት ጀሚሩ በርሀ ብናቱ ዓቕሚ ክሰሩሖ ዝኽእሉ ስራሕቲ ብምስራሕ ስድራቤቱ ምሕጋዝ ጀሚሩ።

መልመዲ 7

ልዕል ክብል ብዝቐረበ ምንባብ መሰረት ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ፡፡

1. ካብ ታሪኽ ሳራን በርሀን እንታይ ተምሂርኩም?
2. ህፃናት ኣብ ዝኽእልዎ ስራሕ ምስታፎም ዝጠቅም ንመን እዩ? ተመያየጥሉ።
3. ናይ መወዳእታ ውሳነ በርሀ እንታይ ነይሩ?

ንዓርሶምን ኽባቢኦምን ኣብ ዝጠቅም ስራሕ ዝዋፈሩ ሰባት ስራሕ ምስራሕ ዝፈትው እዮም፡፡ ከምዚ ዝበለ ሓሳብ ዘለዎም ሰባት ንዓርሶም ጥራሕ ከይኮነስ ካልኦት ሰባት 'እውን ከይሰራሕኻ ምብላዕ ንኽፅየፉን ሰሪሖም ንኽረኽቡን ዘተባብዑ እዮም። ሰብ ክነብር ዘለዎ ዓቕሙን ክእለቱን ኣብ ዝፈቐደሉ ዓይነት ስራሕ ተዋፊሩ ብዝረኸቦ ውፅኢት ክኸውን ይግባእ።

ብውፅኢት ስርሖም ዓርሶምን ሃገሮምን ከልምዑ ዝደልዩ ሰባት ከይሰርሑ ምብላዕ ዝፅየፉ'ዮም። ኮይኑ ግና ገለገለ ሰባት ካሊእ ዝደኸመሉ ተቐሚጥካ ምብላዕ ይደልዩ እዮም። እዙይ ግና ብደረጃ ውልቀ ሰብን ስድራቤትን፣ ሃገርን ጉድኣት ዘምፅእ ስለዝኾነ ብዝግባእ ክውገዝ ኣለዎ። ብኻሊእ ወገን ከይሰራሕኻ ምብላዕ ዝፅየፉ ሰባት ንኻልኦት ፅቡቕ መርኣያ እዮም።

መልመዲ 8

ቀፂሎም ዘለዉ ሕቶታት መልሱ፡፡

1. ካልኦት ዘደኸሙሉ ንዘይምብላዕ ንቐፃላይ እንታይ ክትገብሩ ኣለኩም?
2. ኣብ ገዛ ብፅሒት ስራሕኹም እንታይ እዩ?
3. ሓደ ሰብ ፅግዕተኛ ካሊእ ሰብ እዩ ዝበሃል መዓዝን እንታይ እንትኾንን እዩ?

7.3 መሰል ምስራሕ

- ዜጋታት ክስርሕዎ ዝኽእሉን ዘይኽእሉን ስራሕቲ መን ይመርፀሎም?

ስራሕ እናሰራሕኻ ምንባር መሰል ኩሎም ዜጋታት እዩ። ዝኾነ ሰብ ንኽነብር ክሰርሕ ኣለዎ። ህፃናት ኣብ ዝኽእልዎ ዓይነት ስራሕ ምስታፎም ፅቡቕ እዩ። ኮይኑ ግና ካብ ዕድሚኦምን ዓቕሞምን ንላዕሊ ዝኾነን ምዝመዛ ጉልበት ዘስዕብን ስራሕ ክሰርሑ ኣይግቦኦምን፡፡ ስለዚ ዝኾነ ሰብ ናይ ምንባር ሕገ መንግስታዊ መሰል ከምዘለዎ ሰሪሑ ምንባር ዝኽእለሉ ሕገ መንግስታዊ መሰል'ውን ኣለዎ። መሰል ምስራሕ ዝሳኣነ ሰብ ናይ ምንባር መሰሉ እውን ተሓዲጉ ኣሎ ማለት እዩ። ምኽንያቱ ናብራ ወድሰብን ስራሕን ዘይፈላለዩ ብምኻኖም እዩ፡፡

መልመዲ 9

ኣብዚ ዝስዕብ ሕቶ ተመያየጡ፡፡

* ምዝመዛ ጉልበት ዘስዕብ ስራሕ እንትንብል እንታይ ማለትና ይመስለኩም?

7.3.1 ዝደለይዎ ስራሕ ኣብ ዝደለይዎ ቦታ ናይ ምስራሕ መሰል

ስእሊ 7.2 ኣብ ዝተፈላለዩ ሙያታት ዝተዋፈሩ ሰባት

- ኣብቲ ስእሊ እትርኢዮዎም ሰባት ኣብ እንታይ ዓይነት ስራሕ ዝተዋፈሩ ይመስለኩም?
- ንስኻትኩም'ከ ንሓዋሩ እንታይ ሰሪሑኹም ክትነብሩ ትደልዩ?

ንኹሎም ዜጋታት ዝተፈቐደን ኣብ ሕገ መንግስቲ ዝተቐመጠን መስል ስራሕ ሕገ መንግስታዊ መሰል ምስራሕ ተባሂሉ ይፍለጥ። እዞም ሕገ መንግስታዊ ናይ ምስራሕ መሰላት ቀጺሎም ዘለዉ እዮም።

1. **ዝኾነ ኢትዮጵያዊ ዝደለዮን ዝመረፆን ዓይነት ስራሕ ናይ ምስራሕ መሰል ኣለዎ፡፡** ኩሉሰብ ተመሳሳሊ ድልየት ስራሕ ኣይህልዎን፡፡ ሓደ ሓረስታይ፣ ካሊእ መምህር፣ ሓኪም ወዘተ ብዝብል መፀውዒ ሙያ ኩሉ ዝተዋፈረሉ ዓይነት ስራሕ ከከምድልየቱ ይፈላለ እዩ። ይኹን'ምበር ዝኾነ ሰብ ብዜግነቱ ኣብ ዝመረፆ ዓይነት ስራሕ ምውፋር ብሕጊ ዝተውሃቦ መሰል እዩ፡፡
2. **ዝኾነ ሰብ ሙያ ናይ ምምራፅን ናብ ዝደለዮ ቦታ ከይዱ ናይ ምስራሕን መሰል ኣለዎ፡፡** እዚ ማለት ዝኾነ ዜጋ ዝመረፆ መዳይ ስራሕ ናብ ዝኾነ ናይታ ሃገር ክልላት ከይዱ ናይ ምስራሕ መሰሉ ብሕጊ ተረጋጊፁሉ ኣሎ ማለት እዩ፡፡ ሓድሓደ ዓይነታት ሙያ ንምትግባርን ንምፍራይን ካብ ቦታ ናብ ቦታ ፍልልይ ክህልዎም ይኽእል። ንኣብነት ሓደ ሰራሒ ሸኽላ ካብ ዝነበሮ ቦታ ሓመድ ሸኽላ ብበዝሒ ናብ ዝረክበሉ ቦታ ተዛዊሩ ስሩሑ ክቕፅል ይኽእል እዩ።

3. ዝኾነ ሰብ መሰል ምፍራይን ምውናንን ውልቀ ንብረት ኣለዎ።

እዙይ ማለት ሓደ ዜጋ ኣብ ዝመረፆ ሙያን ኣብ ዝደለዮ ከባቢን ተዋፊሩ ምስራሕ ፣ ንብረት ውልቀ ናይ ምፍራይን መሰል ዋንነቱ ክሕለወሉ ናይ ምግባር ሕገ መንግስታዊ መሰል ኣለዎ። ልዕል ክብል ዝተጠቐሱ እዞም ሕገ መንግስታዊ መሰላት ምስራሕ ንኹሎም ዜጋታት ብማዕርነት ዝተዋሃቡ ነፃነታት እንትኾኑ ኩሉ ዜጋ ሰሪሑ ንኽሓድር ምሉእ መሰል ንኽህልዎ ዝገብሩ እዮም። ሰብ እዞም መሰላት ተጠቒሙ ስራሕ ብዝሰረሖ መጠን ህይወቱ ይልወጥ፣ መነባብሮ ስድርኡ ይመሓየሽ፣ ዕብየት ስድራቤት ድማ ዕብየትን ልምዓትን ከባብን ሃገርን የምፅእ። ዜጋታት ሓንቲ ሃገር ናይ ምስራሕ መሰሎም ተጠቒሞምን ተሓባቢሮምን እንተሰሪሖም ሃገር ትለምዕ ደረጃ ናብራ ህዝቢ ይዓቢ ይመሓየሽ፡፡

መልመዲ 10

ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ፡፡

1. ሕገ መንግስታዊ መሰል ስራሕ ማለት እንታይ ማለት እዩ?
2. ሰብ ህይወት ዓርሱን ስድራቤቱን ተለዊጡ ንምርኣይ እንታይ ንኽገብር ትፅቢት ይግበረሉ?

7.3:2 መሰል ምፍራይ ውልቀ ንብረት

- ውልቃዊ ንብረት እንትበሃል እንታይ ማለት እዩ?

ንብረት ውልቀ እንትበሃል ሓደ ሰብ ብውልቁ ዝውንኖ ናይ ባዕሉ ሃፍቲ እዩ፡፡ ንኣብነት መንበሪ ገዛ፣ እንስሳ ዘቤት፣ መኪና ማሕረስ፣ መሳርሕታት ሕርሻ ወዘተ ዝሓወሰ እዩ። ዝኾነ ይኹን ኢትዮጵያዊ ኣብ ዝኾነ ቦታን ከባብን ዝመረፆ ስራሕ ሰሪሑ ክነብር ይኽእል እዩ። በቲ ዝሰርሖ ውፅኢት ስራሕውን ናይ ምጥቃም መሰል ኣለዎ። ካብዙይ ንላዕሊ ሰሪሑ ካብዝረኸቦ ውፅኢት መሰል ምፍራይ ጥሪትን ኣብቲ ጥሪት እውን ናይ ምእዛዝን መሰል ኣለዎ፡፡

መልመዲ 11

1. ሓደሰብ ናይ ውልቀ ንብረት ንምፍራይ ዘኽእሎ እንታይ እዩ?
2. ብሕታዊ ንብረት ስደራቤትኩም ዝኾኑ ጥቐሱ።

7.4 እንታይነት ሙያን ሙያዊ ስነ-ምግባርን

- ሙያ እንትበሃል እንታይን እንታይን ይሓቁፍ?
- ሙያዊ ስነ-ምግባር ማለት እንታይ ማለት እዩ?

ሙያ ናይ ዓርሱ ዝኾነ ፍሉይ ፍልጠትን ክእለትን ዝሓትት ዓይነት ስራሕ እዩ። ንኣብነት ግብርና፣ ጋዜጠኛነት፣ መምህርነት፣ ዳይነት ወዘተ ዓይነታት ሙያ እዮም፡፡ ክእለት ሙያ ማለት ኣብ ሓደ ስራሕ ንምውፋር ዘኽእልን ብዛዕባ እቲ ሙያ ክህልዉና ዝግብኦ ፍልጠትን ብቕዓትን ምህላው ማለት እዩ።

ሙያዊ ስነ-ምግባር ማለት ድማ ሓደ ሙያ ኣብ ተግባር እንትውዕል እቲ ባዓል ሙያ ክኽብሮ ዝግብኦ ደንብን ስነ-ስርዓትን ኣሰራርሓን እቲ ሙያ እዩ። ኩሎም ዓይነታት ሙያ ናይባዕሎም ዝኾኑ ዝተፈላለዩ ሙያዊ ስነ-ምግባራት ኣለውዎም፡፡

ኮይኑ ግና ኣብ ኩሎም ሙያታት እንረኽቦም ሓባራዊ ዝኾኑ ሙያዊ ስነ-ምግባራት ኣለዉ፡፡ እዞም ሙያዊ ስነ-ምግባራት ብኹሎም ሰብ ሙያ ክኽበሩ ዝግበኦም እዮም። እዚኦም እውን ስራሕ ምኽባር፣ ብቅንዕነት ምግልጋል፣ ንዓማዊል ተኣማኒ ምዃን፣ ሓቀኛነት፣ ሙያዊ ግቡእ ምውፃእ፣ ብቲ ሙያ ተጠቒምካ ንኻልኦት ዘይምጉዳእ፣ ኣብ ተገልገልቲ መድልዎ ዘይምፍፃም ወዘተ ዝብሉ እዮም።

ዝኾነ ተገልጋሊ ትኽክለኛ ግልጋሎት ዝህቦን ዘይህቦን ባዓልሙያ ኣብ ሓፂር እዋን ንምፍላጥ ይኽእል እዩ። ፅቡቕ ግልጋሎት ዝሃቦ ባዓል ሙያ የኽብር እዩ። ናይ ኩሉሻዕ ዓሚል ንምዃን ይፅዕር። ብኻሊእ ወገን ሙያዊ ስነ-ምግባሩ ዘይዋፃእ ውልቀሰብን ትካልን ይወቅሶ እዩ። ካብዙይ ሓሊፉ መሰሉ ብግልፂ ክሓትት ይኽእል። እዚ እናተዳጋገመ እንተኸይዱ እቲ ትካል ኣብ ኪሳራ ይወድቕ ማለት እዩ።

መልመዲ 12

ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ፡፡

1. ብኹሎም ሰብሙያ ክኽበሩ ዘለዎም ሙያዊ ስነ-ምግባራት ዘርዝሩ
2. ፅቡቕ ግልጋሎት ምሃብ ዝጠቅም ንመን እዩ?

7.4.1. ንስሪትን መትከላት ስራሕን እቲ ሙያ ተገዛኣይ ምኻን

- ንደንብን መትከላትን ሙያ ተገዛኢ ምኻን ማለት እንታይ ማለት እዩ?

ሕድሕድ ሙያ ናይ ዓርሱ ዝኾነ ውፅኢት ኣለዎ። ሓደ በዓልሙያ ዝስርሖ ስራሕ ውፅኢታዊ ንኽኾውን ኣቐዲሙ ናይቲ ሙያ ስነ-ስርዓት ስራሕ ብዝግባእ ክፈልጥ ይግባእ።

ንኣብነት ሓደ ሓረስታይ ፅቡቕ ምህርቲ ንኽረክብ ብእዋኑ ንመሬቱ ምሕራስ፣ ቀፃሉ እኽሉ ምዝራእን ክንክን ንኽገብርን ትፅቢት ይግበረሉ። ነዚ ስርዓት ኣሰራርሓ እንተተጠቒሙ ዓርሱን ስድራቤቱን ንምምጋብ ከምኡ'ውን ሸይጡ ዘድልይዎ ካልኦት ነገራት ንምግዛእ ይኽእል ማለት እዩ።

ኮይኑ ግና ነዞም ስርዓታት ኣሰራርሓ እንተዘይተኸቲሉ እቲ ዝደልዮ ውፅኢት ኣይረክብን፡፡ ከምኡ'ውን ሓደ መምህር ንተምሃርኡ ኣምሂሩን ብፍልጠት ሃኒፁን ፅባሕ ዝሓሹ ዜጋታት ንምግባር ኣቐዲሙ ፍቕሪ ስራሕ፣ ስዓት ምኽባር፣ ተምሃርኡ ምፍቃርን ተምሃራይ ዘሳተፈ ሜላ ኣማሃህራ ምጥቃምን ክህልዎ ይግባእ፡፡ እዙይ እንተዘይገይሩ ግና ተምሃርኡ ብቲ ዝድለ ፍልጠት ሃኒፁ ብቑዓት ዜጋታት ክገብሮም ኣይኽእልን።

መልመዲ 13

ኣብዞም ዝስዕቡ ሕቶታት ተመያየጡ፡፡

1. ሓደ በዓል ሙያ ብዝተዋፈረሉ ስራሕ ውፅኢታዊ ንምኳን እንታይ ንኸገብር ትፅቢት ይግበረሉ?
2. ብትምህርትኹም ውፅኢታዊ ንኽትኮኑ ካባኻትኩም እንታይ ትፅቢት ይግበር?

7.4.2 ምዕባለ ሙያዊ ክእለት

ስእሊ 7.3 ሙያዊ ስልጠና ዘርኢ

- ኣብቲ ስእሊ ዘለዉ ሰባት ስልጠና ብምርካቦም እንታይ ረብሓ ይረኽቡ? እታ ሃገር'ከ እንታይ ትረክብ?

ሓደ ስራሕ ፅቡቕ ውፅኢት ዝህልዎ እቲ ባዓል ሙያ ዓርሱን ሙያኡን ንምዕባይ ብዝገብሮ ፃዕሪ እዩ። ውፅኢታውነት ስራሕ ንምዕባይ ሙያዊ ክእለት ምምዕባል የድሊ። በብእዋኑ ክእለት ንምምዕባል ዘድልዩ ስልጠናታት ምውሳድ ውፅኢት ስራሕ የዕቢ። ካብዚ ብተወሳኺ ብዛዕባ እቲ ሙያ ዝሓሸ ፍልጠት ዘለዎም ሰባት ምሕታትን ምርዳእን የድሊ። ሙያዊ ክእለቱ ንምምዕባል ዝፅዕር ሰብ ንፉዕ ባዓልሙያ ይኸውን።

ውፅኢት ምህርቱ ዝለዓለን ፅሬቱ'እውን ዝተማለኣን ይኾውን። ፅሬት ዘለዎ ምህርቲ ዘፍሪ ባዓል ሙያ ኣብቶም ተጠቀምቲ እምነት የሕድር። ስለዚ ዝኾነ ስራሕተኛ ኣብ ዝወፈረሉ ዘፈር ሙያ ፅቡ'ቕ ውፅኢት ንምርካብን ነቲ ሕብረተሰብ ግቡእ ግልጋሎት ንምሃብን እቲ ሙያ ዝሓቶ ስነ-ምግባር ከኽብር ኣለዎ። እዚ ኣብ ተግባር እንትውዕል እቲ በዓል ሙያ ስድራ ቤቱን ከባቢኡን ይጠቅም ማለት እዩ። እዚ ንሕዝቢ ብቅንዕና፣ ብተኣማንነትን፣ ብፅቡ'ቕ ሙያዊ ስነ-ምግባርን ምግልጋል ድማ ሃገር ናብ ልምዓትን ዕብየትን የሰጋግር።

መልመዲ 14

ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት መልሱ፡፡

1. ብዘይካ ብስልጠና ሙያ ብምንታይ ኩነታት ክምዕብል ይኽእል?
2. ምስ ካልኦት ሓቢርካ ምስራሕ እንታይ ረብሓ ዘለዎ ይመስለኩም?

መጠቓለሊ

ዝኾነ ሰብ ንምንባር እንተነኣሰ ምግቢ፣ መፅለሊ ገዛ፣ ክዳን፣ የድልዮ። እዚ ድልየት ንምምላእ ድማ ክሰርሕ ኣለዎ። ሰብ ስራሕ ከይነዓቐ እንተሰሪሑ ካብ ባዕሉ ሓሊፉ ንኸባቢኡን ንሃገሩን ዝጠቅም ተግባር ክሰርሕ ይኽእል እዩ። ሎሚ ንኡሽተይ ዝመስል ስራሕ ብፍልጠትን ብሙያዊ ስነ-ምግባርን እንተተሓጊዙ ዓብይ ውፅኢት ክህልዎ ይክእል እዩ።

ስራሕ ክፍጠር ዝኽእል ነገር እዩ። ኮይኑ ግና ስራሕ ንምፍጣር ብቐዳምነት ድልየት ስራሕ፣ ተበግሶን ውልቀ ፃዕርን ኣዝዮም ኣድለይቲ እዮም። እዞም ናይ ምስራሕ መንፈሳት እዚኦም እንተሃሊዮም ሓደ ቀሊል ስራሕ ብምፍጣር፣ ነቲ ሙያ ብትምህርቲ ብምምዕባልን ሙያዊ ስነ-ምግባር ብምኽባርን ናብ ዝለዓለ ዓይነት ስራሕ ንምስግጋር ይካኣል እዩ። ስራሕ እናሰራሕኻ ምንባር መሰል ኩሉ ዜጋ እንትኾን፣ ከይሰራሕኻ ምብላዕ ድማ ነውርን መሕፈርን እዩ፡፡ ዜጋታት ሓንቲ ሃገር ኣብዝተዋፈሩሉ ሙያ ጠንኪሮም እንተሰሪሖም ውፅኢቶም ዝለዓለ ይኸውን።

ኣብ'ዚ ከይዲ ድማ ሃገር ኣብ ጎደና ልምዓት ትጓዓዝ ማለት እዩ። ልምዓትን ዕብየትን ሃገር ምስላጥ ድማ ቀስ ብቐስ ድኽነትን ድሕረት ንምውጋድ ይሕግዝ። በዚ ኩነታት ሃገር ትምዕብል፣ ህዝባ ድማ ጥዑይን ዝተደላደለን ፅቡቕ ህይወት ክመርሑ ይኽእሉ።

ኣገዳስቲ - ቃላት

ፅግዕተኛ፡- ብናይ ኻልኦት ድኻምን ረሃፅን ዝነብር፣ ብናይ ካልኦት ሰባት እቶት ዝመሓዳደር

ነውሪ፡- ግቡእ ዘይኮነ ተግባር፣ ሰባት ዘይቕበልዎ ፀያፍ ባህርይ

ሙያ፡- ብዛዕባ ሓደ ዓይነት ስራሕ ዘሎ ፍልጠትን ክእለትን

ተሞክሮ፡- ሓደ ሙያ ኩልግዘ ካብ ምስራሕ ዝርከብ ክእለት

መትከል፡- ሓደ ተግባር ንምፍፃም ሰባት ዝኽተልዎ ኣንፈት ስራሕ፣ መተሓዳደሪ

ምውጋዝ፡- ምርጋም፣ ብሕማቕ ሽም ንኽፈለጥ ምግባር

ሙያዊ ስነ-ምግባር፡- ሓደ ስራሕ ንምስራሕ ካብ ሓደ በዓል ሙያ ዝሕሎ ባህሪይ

ጥሪት፡- ገንዘብ፣ ንብረት፣ ሃፍቲ

መጠቓለሊ ሕቶታት

I. *ቀፂሎም ዘለዉ ሙሉእ ሓሳባት ብምንባብ ትኽክል ንዝኾነ "ሓቂ" ትኽክል ንዘይኮነ "ጌጋ "ብምባል መልሱ*

1. ስራሕ መሰረት ህይወት ወድሰብ እዩ።
2. ሓደሰብ ስራሕ እንተሊይዎ ካሊእ ስራሕ ምፍጣር ኣየድልዮን።
3. ዓርስኻ ክኢልካ ምንባር ዝጠቅም ንውልቀኻ ጥራይ እዩ።
4. ክይሰርሑ ካልኦት ዝደኽምሉ ምብላዕ ነውሪ ኣይኮነን።
5. ዝደለይዎ ስራሕ ምስራሕን ውልቀ ጥሪት ምፍራይን መሰል ኩሎም ዜጋታት እዩ።

II. ኣብ ትሕቲ "ሀ" ንዝተዘርዘሩ ዝስማዕማዕ ኣብ ትሕቲ "ለ" ካብ ዝተቐመጡ ብምምራፅ ኣዛምዱ

ሀ	ለ
1. ሙያ	ሀ) መሰል ሰሪሕኻ ምንባር ዜጋታት
2. ሙያዊ ክእለት	ለ) ሰባት ብሓባር ዝሰርሕዎ ተግባር
3. መሰል ስራሕ	ሐ) ሓደ በዓል ሙያ ንሙይኡ ዝህቦ ክብሪ
4. ኣፀያፊ	መ) ናይ ባዕሉ ፍልጠት ዝደሊ ዓይነት ስራሕ
5. ንብረት ውልቀ	ረ) ሓደ ዜጋ ብሙያኡ ሰሪሑ ዘጥርዮ ሃፍቲ
6. ሙያዊ ስነ ምግባር	ሰ) ኣብ ስራሕ ንምውፋር ዘኽእልን ብዛዕባ እቲ ስራሕ ዝህሉ ፍልጠትን
7. ፅዮ ጉጅለ	ሸ) ተገልጋላይ ሕብረተሰብ ምስታፍ
	ቀ) ሕብረተሰብ ዘይቕበሎ መሕፈሪ ተግባር

III. ነቶም ክፍቲ ቦታታት ብትኽክለኛ ቃል ወይ ሓረግ ምልኡ

1. ሃገር እትምዕብል ክሰርሑ ዝኽእሉ ዜጋታት ባህሊ .... እንተማዕብሉ እዩ::
2. ስራሕ ፈጢርካ ምስራሕ ኣድላዪ ዝኾነሉ ምኽንያት ካብ ....ን ....ን ንምንጋፍ እዩ፡፡
3. ሓደ ሙያ ኣብ ስራሕ እንክውዕል እቲ በዓል ሙያ ክኽብሮ ዝግብኦ ደንብን መምርሒ ኣሰራርሓን እቲ ሙያ .... ይበሃል፡፡

IV. ነዞም ዝስዕቡ ሕቶታት ትኽክለኛ ዝኾነ መልሲ ምረፁ፡፡

1. ሓደ በዓል ሙያ ፅቡቕ ግልጋሎት ንምሃብ ከማዕብሎ ዝግብኦ ኣየናይ እዩ?

   ሀ. ሙያዊ ስነ ምግባር

   ለ. ሙያዊ ክእለት

   ሐ. ሓደሽቲ ስራሕቲ ምፍጣር

   መ. ኩሎም ኣድለይቲ እዮም

2. ካብዞም ዝስዕቡ ነውርን መሕፈርን ዝበሃል ኣየናይ እዩ?

ሀ. ተወሳኺ ስራሕ ምስራሕ

ለ. ብፃዕርኻ ስራሕ ምፍጠር

ሐ. ምስራሕ እናኻኣሉ ካሊእ ዝደኸመሉ ምብላዕ

መ. ሙያዊ ክእለት ምምዕባል

3. ስራሕ ንምፍጣር ኣድላይ ነገር ኣየናይ እዩ?

ሀ. ንስራሕ ምልዓዓል

ለ. ሓገዝ ካልኦት ምድላይ

ሐ. ገንዘብ ክሳብ ዝርከብ ምሕላው

መ. ሙያ ንምምሃር ድልዊ ዘይምኻን

4. ስራሕ ዘይሰርሕ ሰብ ኣብ መወዳእታ እንታይ ይኸውን?

ሀ. ንስድርኡን ንሃገርን ሸኽሚ ይኸውን

ለ. ናብ ዝለዓለ ውፅኢት ይበፅሕ

ሐ. ሙያዊ ስነ ምግባር ዘለዎ ይኸውን

መ. ስራሕ ይፈጥር

5. ሰብ ስራሕ ክሰርሕ ዘለዎ ንምንታይ እዩ?

ሀ. ንምንባርን ተወሰኽቲ ድልየታቱ ንምምላእን

ለ. ንባዕሉን ስድራቤቱን ንምሕጋዝ

ሐ. ከባቢኡን ሃገሩን ብሙዩኡ ንምሕጋዝን

መ. ኩሎም መልሲ እዮም

V. ነዞም ስዕቡ ሕቶታት ሓፂር መልሲ ሃቡ፡፡

1. ውፅኢታውነት ስራሕ እንታይ ማለት 'ዩ?

2. ሓደ በዓል ሙያ ሙያዊ ስነ ምግባር የብሉን እንብሎ መዓዝ እዩ?